

6.

»Vårbundet träd.»¹

Ur Nordiska museets arkiv.

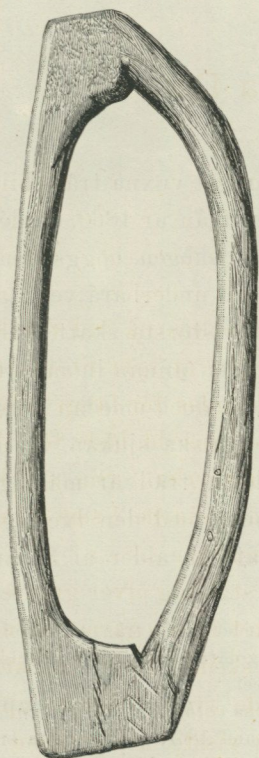
Härmed några anteckningar öfver detta säreget vuxna träd (bild 20), hvilket räknar sina helbregdagörande anor ifrån år 1860, då det af arbetaren Karl Persson i Västana påträffades i skogen, höggs samt hemforslades för att sedan på sjuka barn utöfva sin underbara verkan.

Ofvanskrifna träd utgjorde familjen Perssons största skatt, emedan de visste, hvad det var dugligt till, och ingen annan inom Älfkarleby var i besittning af ett dylikt; men mest dock emedan Perssons förstfödde son Petter var behäftad med engelska sjukan, i alldagligt tal benämd *riset*, hvilken åkomma detta träd är mäktigt att häfva. År 1860 fördes sonen igenom trädet med den lyckliga följd, att hälsan återvans; och har han nu nått en ålder af 33 år,

¹ Såsom text till den bifogade bilden af ett »vårbundet träd» från Älfkarleby socken i Uppland, meddelas denna af arbetaren A. P. Ahlberg därom affattade berättelse, hvilken medföljde trädet, då det ankom till Nordiska museet.

Jämte benämningen *vårbundet* förekomma ock formerna *vålbundet* och *valbundet* träd. J. E. RIETZ anser i sitt *Svenskt dialekt-lexikon* (Lund 1867, s. 794) detta ord vålbunden egentligen betyda bunden af vården eller vålven (d. v. s. skyddsanden, fylgian, vålnaden) och meddelar, att det äfven säges om barn, hvilka lida af en slags svaghet i benen, som hindrar dem att gå. Om den med dylika träd förbundna öfvertron och dennas innebörd se för öfrigt E. HAMMARSTEDT: *Om smjöjning och därmed befryndade bruk*. I *Samfundet för Nordiska museets främjande 1891 och 1892*. Meddelanden, utgifna af A. HAZELIUS. Stockholm 1894. S. 34 o. f. — K. NYROP: *Kludetræet*. I *Dania*. Tidsskrift for folkemål og folkeminder. B. 1. H. 1. Köbenhavn 1890.

hvilket förutsågs vara en omöjlighet, så vida ej detta träd påträffats. Sedan dess ha hundraden vandrat igenom med samma lyckliga verkan. Bland de många må nämnas en dotter till arbetaren A. Nilsson i Västana, som vid 14 års ålder var ovanligt liten; och ansågo föräldrarna, att »riset» härtill var orsak. Då deingo vetskap om det underbara redskapet, var emellertid ej tu tal om, att icke också hon kunde botas, hvadan äfven hon hade att vandra samma väg, och blef hon därigenom så till vida återställd, att hon än i dag lefver samt har den ansenliga kroppslängden af 1.31 m., hvartill trädet säkerligen har bidragit sin vissa andel.

20. »Vårbundet träd»
från Älfkarleby socken
i Uppland.

$\frac{1}{6}$ af nat. storl.
Origin. i Nordiska museet.

I år, 1893, har det för sista gången fått vandra från by till by och fullgjort det uppdrag, hvartill naturen enkom tyckes ha danat det. Sedan det i början af mars månad hemkommit från en bryggare i Bodarne, som hade sitt barn sjukt, fick det i hemmet hvila ut några få dagar för att utbytas mot ett nytt dittills obegagnadt slikt träd, hvilket undertecknad måst anskaffa som lösen. För egarinnan var det nämligen rent omöjligt att vara ett dylikt träd förutan, då folket har förtroende därför, och stark efterfrågan råder. Äfven förut har ett sådant träd af ålder funnits att tillgå i samma hem, ty fans i Karl Perssons föräldrahem ett dylikt, fast mycket mindre. På den tiden var det dock tillfyllestgörande, om den lidandes blotta linne fördes igenom.

Någon särskild förteckning på de många botade barnen kunde ej erhållas, utan inskränkte sig uppgifterna till ett tiotal, emedan gumman var gammal, och hennes minne tyktes svika henne.

Harnäs bruk den 21 mars 1893.

A. P. AHLBERG.